

תוכן הענינים

לפי סדר הפרשיות

מפתח ענינים מפורט עפ"י א-ב מופיע בסוף הספר

פרשת בראשית

- במחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע בתשרי נברא העולם או בניסן נברא העולם.....ג - ו
- שיעור גודל התורה יותר מן העולם.....ו
- העונה איש"ר בכל כחו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית.....ז
- הגן עדן והגיהנם נבראו שניהם ביחד.....ח
- שם בן מ"ב נרמז בפסוק ראשון של בראשית.....ט
- תהו זה קו ירוק כו', בהו אלו אבנים מפולמות כו'.....ט
- לא זכר דוד אור בתמניא אפי עד אות פ'.....י - יב
- אור של יום הראשון נגנז לצדיקים לעת"ל.....יב
- החושך אם הוא בריאה בפני עצמו או רק העדר האור.....יג - יח
- אור שנברא ביום הראשון כמה זמן שימש לפני שנגנז.....יח - כב
- מדת יום ומדת לילה נבראו ביום הראשון.....כב - כג
- בריאת ההרים אימתי היתה.....כג - ל
- כשעה שברא הקב"ה את העולם היה מרחיב והולך עד שגער בו הקב"ה והעמידו.....ל - לב
- אין בין מים העליונים למים התחתונים אלא שלש אצבעות.....לב
- פירוש שמים ששם מים.....לג
- אור שנברא ביום הראשון אם היה שמש וירח.....לד

מגדים חדשים

פרשת בראשית

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ (א, א).

שבתקרי נברא העולם שנאמר ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא וגו', איזהו חודש שהארץ מוציאה דשאים ואינן מלא פירות היו אומר זה תקרי. ר' יהושע אומר מנין שבניסן נברא העולם שנאמר ותולא הארץ דשא וגו' ועץ עושה פרי, איזהו חודש שהארץ מלאה דשאים ואינן מוציאה פירות היו אומר זה ניסן. ופריך ואיך נמי הא כתיב כו' ע"ש. ומבואר דלר' אליעזר היה מעשה הבריאה בתקרי, ולר' יהושע בניסן.

ונראה בכוונת התוס' מה שאומר ר"ת, דאלו ואלו דברי אלהים חיים, קאי על דברי הפיוטים, שבמקום אחד יסד כדעת ר' אליעזר ובמקום אחר כר' יהושע, דשניהם אמת, וכאן מיירי ממחשבה וקס מיירי ממעשה. וכן מבואר בתוס' ישנים עמ"ס ר"ה כאן, דקאי על דברי הפייטן ע"ש. אבל ר' אליעזר ור' יהושע עלמס נחלקו, דלר' אליעזר שבתקרי נברא העולם אפשר שהמחשבה היתה בניסן, ולר' יהושע בניסן נברא העולם והמחשבה היתה בתקרי. וכן נראה שהבין הל"ח ז"ל בל"ח השלם עמ"ס ר"ה (טז א), ובספר דרושי הל"ח (דרוש ג' ליום א' דסליחות) ע"ש.

ובתב מהרח"ו ז"ל בפע"ח (שער השופר פ"ה), וז"ל ומה שאנו אומרים בר"ה היום הרת עולם, ונחלקו רז"ל אם בתקרי נברא העולם אם

במס' ר"ה (ו' ב) פליגי ר' אליעזר ור' יהושע, ר' אליעזר אומר בתקרי נברא העולם, ור' יהושע אומר בניסן נברא העולם. ובר"ה (כו א) איתא, א"ר שמואל בר ינחק, כמאן מללין האידינא זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, כמאן כר' אליעזר דאמר בתקרי נברא העולם. ובתוס' קס כתבו, ומה יסד ר"א הקליר בגס דשמיני עשרת, כר' אליעזר דאמר בתקרי נברא העולם, ובשל פסח יסד כר' יהושע, אומר ר"ת דאלו ואלו דברי אלהים חיים, ואיכא למימר דבתקרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן ע"ש.

ויש לעיין בדברי התוס', מה שאמר ר"ת דאלו ואלו דברי אלהים חיים, ובתקרי היתה המחשבה ובמעשה לא נברא עד ניסן. אם כוונתו לומר דר' אליעזר ור' יהושע לא נחלקו, אלא ר' אליעזר מיירי ממחשבה שהיתה בתקרי, ור' יהושע מיירי ממעשה, שלמעשה לא נברא עד ניסן. א"כ מה אמר ר' שמואל בר ינחק כמאן מללין זה היום תחילת מעשיך כו' כר' אליעזר, והרי גם ר' יהושע מודה בזה שהמחשבה היתה בתקרי.

ובלא"ה על כרחך אי אפשר לומר דר' אליעזר ור' יהושע לא נחלקו, דהרי ילפי להו מקראי בר"ה (יא א), ר' אליעזר אומר מנין

בעזרת ה' יתברך ויתעלה

ספר

מגדים חדשים

אסופת מאמרים
בירורים והערות בענינים שונים
חדשים גם ישנים

מסודרים על סדר פרשיות התורה
בראשית

כתבתי וסדרתי בחמלת ה' עלי
דוד יואל ווייס

עיה"ק ירושלים ת"ו
שנת תשע"א לפ"ק